

Dogodek

Ocena tveganja in staranje delovne sile

V Sloveniji je marca 2008 potekal 54. sestanek SLIC (Senior Labour Inspectors Committee - Odbor glavnih inšpektorjev dela), strokovnega telesa Evropske komisije. Vodilna tema sestanka je bila staranje delovne sile v luči ocene tveganja. Sestanka so se udeležili vsi glavni inšpektorji držav članic EU, kot predavatelji iz Slovenije pa predstavniki medicinske fakultete, sindikatov, gospodarske zbornice in predstavnik družbe Revoz. Iz tujine so svoje izkušnje predstavili predavatelji iz Nemčije, Finske, Avstrije, Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu in dublinske fundacije. V uvodnem predavanju je predstavnik Slovenije predstavil demografsko situacijo v Sloveniji in izsledke raziskave Inšpektorata RS za delo, ki je bila izvedena med slovenskimi delodajalci in je zajela okoli 16.000 delavcev.

AVTOR:

mag. Borut Brezovar

Inšpektorat Republike Slovenije
za delo,

Parmova 33,1000 Ljubljana

Demografska situacija na področju delovne sile

Za proces staranja slovenskega prebivalstva je z ene strani značilno povečevanje deleža starega in zmanjševanje deleža mladega prebivalstva, z druge strani pa podaljševanje življenja starejših od 50 let. Lahko tudi pričakujemo, da bo število ekonomsko aktivnih kmalu enako številu ekonomsko neaktivnih. Delež starejših v strukturi prebivalstva je v obdobju 2000-2007 naraščal, vendar nekoliko počasneje, saj je v tem obdobju starostno mejo 65 let prestopila generacija, ki se je rojevala v obdobju med drugo svetovno vojno, ko je bilo število rojenih otrok bistveno nižje kot v letih

pred tem obdobjem, zlasti pa po njem. V tem obdobju pa se je bistveno povečal delež prebivalcev, starejših od 80 let. Taka dogajanja znotraj demografskega gibanja bodo imela vrsto negativnih posledic na področje izobraževanja, pokojninskega, zdravstvenega in drugih zavarovanj. Razmerje med številom zavarovancev in upokojencev je leta 1990 znašalo 2,3, leta 1998 1,7 in le še 1,5 leta 2006. Omenjeno demografsko gibanje že zahteva drugačno organizacijo družbe. Prvi koraki so bili narejeni s podaljševanjem delovne dobe.

V Sloveniji je v najmlajši starostni skupini 15-19 let zaposlenih 3326 delavcev oz. 0,4 % od vseh zaposlenih, v starostni strukturi 50 in več let pa 136.188 oz. 17,5 % od vseh zaposlenih (tabela 1). Proces staranja delovne sile je značilen za celotno področje držav članic EU. Najbolj je izražen v sosednji Italiji. V obdobju 1995-2005 se je število delavcev v EU v starostni skupini 55-64 let povečalo za 16 %, medtem ko se je v enakem obdobju število delavcev v starostni skupini 15-24 let povečalo le za 2 %.

Starost. skupine	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64
Št. zaposlenih	3.326	44.355	105.768	116.725	123.701	124.873	118.457	95.160	35.897	5.131
% zaposlenih	0,4	5,7	13,6	15,1	15,9	16,1	15,3	12,3	4,6	0,6

Tabela 1: Aktivno prebivalstvo po starostnih skupinah, Slovenija 2006 (Vir: SURS)

Stopnja starostne odvisnosti se bo v prihodnjih letih močno povečala - leta 2001 je bila 42,8 %, čez 30 let pa bo 78,8 %. Zato lahko kmalu pričakujemo, da bo število ekonomsko aktivnih enako številu ekonomsko neaktivnih.

Bistvena razlika v demografski strukturi zaposlenih med Slovenijo in EU je ta, da v Sloveniji delavci v starostni strukturi 15-24 let predstavljajo 6,1 % vse delovne sile, v EU pa 11 %.

Projekcije razvoja prebivalstva (tabela 2) upoštevajo tudi migracije, vendar upoštevanje migracij v projekcijah pokaže, da bodo imigracije v Sloveniji le malo omilile proces staranja prebivalstva Slovenije. Ker ne moremo računati na hiter dvig rodnosti oz. fertilitnosti in ker nismo izpostavljeni močnemu in konstantnemu pritoku priseljencev, bo starega prebivalstva vedno več, mladega pa vedno manj. Po podatkih Evropske agencije za varnost in zdravje bo leta 2030 41 % prebivalstva Velike Britanije starejšega od 50 let.

Predvidevajo, da bo Velika Britanija potrebovala 2,1 milijona delovno aktivnih prebivalcev med letoma 2010 in 2020. Trenutno je delež prebivalstva v starostni skupini 60 in več let najvišji v Italiji, Švici, Nemčiji in Veliki Britaniji.

Rezultati raziskave

Inšpektorata RS za delo

Inšpektorat RS za delo je v drugi polovici leta 2007 izvedel raziskavo o prisotnosti problematike staranja delovne sile pri delodajalcih. V 75 % primerov so delodajalci že razmišljali o morebitni problematiki, ki bi se lahko pojavila v njihovem delovnem procesu v zvezi s staranjem. Več kot 50 % to problematiko že občuti. Zanimiva je ugotovitev raziskave, da 79 % delodajalcev v oceni tveganja staranje delovne sile ne določa kot morebitno tveganje v zvezi z zagotavljanjem zdravega in varnega dela. Spodbudno je, da 56 % anketiranih meni, da so potrebne spremembe kulturnih navad glede na fenomen staranja delovne sile.

Zaključek

Staranje prebivalstva je proces, s katerim se soočajo vse evropske države, pri čemer Slovenija ni izjema. V izrazitejši obliki se je pojavilo v dvajsetem stoletju. Prebivalstvo Slovenije se po svojih demografskih značilnostih ne razlikuje od prebivalcev razvitejših dežel. Zaskrbljujoč je izrazit trend zmanjševanja rodnosti, ki bo vodil do še bolj intenzivnega procesa staranja prebivalstva. Glavni demografski trendi bodo v prihodnosti: podaljševanje pričakovanega trajanja življenja, podaljševanje obdobja prejemanja pokojnin in hitre spremembe v starostni strukturi zaposlenih.

Literatura:

1. European Statistics on Accidents at Work, Methodology, 2001 edition. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2001.
2. Statistični urad Republike Slovenije, Letopis 2006.
3. Work and Health in the European Union. A Statistical portrait. European Commission. (citirano 13. jun. 2008), Dostopno na spletni strani: <http://epp.eurostat.cec.eu.int>

Parameter	1961	2002	2040
Delež starih 65 let in več	7,8 %	14,7 %	31,2 %

Tabela 2: Projekcija razvoja prebivalstva Slovenije